

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

HERTHA

TIDSKRIFT FÖR DEN SVENSKA
KVINNORÖRELSEN

UTGIVEN AV FREDRIKA BREMER-FÖRBUNDET

❖ REDAKTÖR: ELLEN KLEMAN ❖

ÅRGÅNG 15
SEPT.
1928

Pris 15 öre

Prenumerationspris:

HELÅR 8:—
HALVÅR 4:50

ALLA SPORTINTRESSERADE

GÖR ER PLIKT, GYNNA

Idrottsföreningarnas klubbtidning

ALL IDROTT

Skandinaviens 1:sta gemensamma
KLUBBORGAN.

Klubbnytt runt hela Sverige samt
UTLANDSNYHETER.

Prenumeration på Sveriges alla
POSTKONTOR.

HUSMODERN

köper

Bomullsgarn och Vävnader

från

**Gefle Manufaktur A.-Bol.
STRÖMSBRO**

och vet att hon erhåller
det bästa möjliga för sitt

HEM

**Svanens vävnader bästa vävnader!
Gefle garn bästa garn!**

Den omtänksamma husmodern vänder sig alltid till

Lunda Tvättinrättning

Garanteras ett förstklassigt arbete.
Kläderna försäkrade under tvättningen.
Telefon Drottningholm 20 och 190.

WESTLUNDS

*Fysikaliska & Homeopatiska
Institut*

Direktion: Hagard Westlund

Ex. Sjukgymnast & Hom. Läkare

System: Dr S. Hahneman

Scheelegatan 18 - Stockholm - Tel. Kh. 8120

Vardagar 11-1 & 4-6

De medel, som vid sjukbehandling å institutet
användas äro:

GALV. ELEKTRICITET, SJUKGYMNASTIK,
VIBRATIONER, MASSAGE, ELEKTRISK
HETLUFT, ULTRAVIOLETTA STRÅLAR,
HÖGSOL samt HOMEOPATI m. m.

Human taxa

Vi behandla:

Sjukdomar i matsmältningsorganen, andnings-
organen, underlivs-, hud-, kvinno-. m. fl. sjuk-
domar. Obs.! Lungsot, Kräfta och smittosamma
sjukdomar behandlas ej. Den hom. medicinen
tillverkas enligt den hom. principen under ve-
tenskaplig kontroll på de apotek där denna lä-
kemedelsberedning är införd.

Frågelista för sjukdomsbeskrivning sändes på
begäran gratis.

NORDINGS

BIRGERJÄRLSGATAN 16 · STOCKHOLM · HAMNGATAN 12

eau de cologne

Telefoner

539-8326-5619

Malmö

Perslow's

**Siden- &
Manufakturaffär**
Största urval nyheter

HERTHA

ÄRGÅNG XV

SEPTEMBER 1928

HÄFTE 7

I valtider.

Riksdagsmannavalen äro inte längre en sak som kvinnorna ej ha att göra med. Och — reflexionerna ge sig själva — man konstaterar även att inte minst de, som särdeles ivrigt och högljutt bekämpade kvinnorösträtten, nu påpassligt och outtröttligt framhålla vår plikt att deltaga i valkampjernas avgörande. Alltid naturligtvis då med utgångspunkt att rösterna avges på rätt håll, det vill säga till förmån för vars och ens av de pläderandes respektive parti.

Utan all gensaga äro vi — som varje allvarskännande manlig medborgare i landet — förpliktade att begagna våra medborgarrättigheter, och vi ha själva begärt dem. Att förpliktelsen måste uppfyllas under långt ifrån angenäma förhållanden utgör i och för sig intet friande från den. Det politiska livets mer än någonsin olustiga former måste accepteras — tills vi själva skapa oss bättre. Tanken på att de ej äro av evig natur utgör den hoppfulla ljusningen. Man vill också gärna tillåta sig optimismen att tro att speciellt kvinnorna skola något uträtta till införandet av en ny och som man vill hoppas bättre tingens ordning.

Men låt oss under tiden inte glömma att självständigt pröva var vi stå, vad vi vilja och mena. Dygden är ej att blott öka numerären av parti-

registrerade väljare, det är inte nog att vara blott nummerbrickor vid det politiska räknestyckets uppgörande. Det gäller att inte endast låta sig säga att så eller så handla och rösta. Ansvarret går därutöver. Först sedan den verkligt egna ståndpunkten är klarad är det tid att ta sin del i avgörandet, inom — eller utom — de existerande partierna. Ty även detta sista kan bli självransakningens resultat — och har som bekant på sina håll blivit det.

Under alla förhållanden är det emellertid gott att besinna Esseldes odöliga ord om "partiernas springflickor". Sedan de yttrades har kvinnornas position förändrats; vi ha fått våra "rättigheter" och till följe därav göres nödvändiga placeringar av oss på respektive partiers kandidatlistor, till eventuell befordran till representationsmedlemmar. Men alljämt torde vi nog själva behöva se till att detta tillbörligt beaktas. Springflicksgörat är visserligen ett nödvändigt jobb och därför i och för sig ej under någons värdighet, men må partierna besinna att "gågossar" i samma mån kunna och böra användas. Vi begära att i vederbörlig utsträckning ställas in även i aktivt ansvar. Så mycket känna vi det förpliktigande i våra politiska rättigheter.

Anna Höjer.

Att i smärtans och förlustens ögonblick tala om den man hållit mycket av, det faller sig oftast rätt svårt. Men när en tid förgått och man hunnit sätta sig in i förlustens bittra verklighet, kan det likväl kännas som ett behov och en tröst att ur minnets gömslen leta fram konturerna av ett rikt liv, som nyligen slocknat i döden.

Oväntat och överväldigande kom budskapet att Anna Höjer slutat sitt levnadslopp. Utom hos dem som stodo henne närmast efterlämnar hon ett oersättligt tomrum hos många, många andra, för vilka hon utan tanke på att spara sig själv offrade så mycket av sin tid och sina krafter. Med henne bortgick en personlighet av mindre vanliga mått, en märkeskvinna, vilkens livsgärning, om den också icke alltid syntes utåt, förvisso dock avsatt djupa spår inom flera av det mänskliga livets områden.

Det händer ej sällan att naturen i en människas hembygd ger sin prägel åt hennes karaktär och anlag. Född i Sunne och med den första ungdomstiden tillbragt i barndomshemmet vid Frykens vackra stränder bevarade Anna Höjer livet igenom en sinnets friskhet, som medförde liksom en fläkt från Värmlands mäktiga skogar, och ett levande intresse för allt mänskligt, en arbetsiver och en intensitet, som osökt förde tanken på glöden från de värmländska brukens hyttor. Hennes trygga, kanske understundom något kärva humor verkade alltid upplivande på

dem som kommo i hennes närhet och var helt visst mången gång för henne själv en hjälp att lättare bära de missräkningar och mindre glada erfarenheter hon under beröringen med livets skuggsidor ofta nog fick göra bekantskap med.

Efter i föräldrahemmet åtnjuten god undervisning och vid Kungl. högre lärarinneseminariet fullbordad utbildning tillträdde Anna Höjer vid helt unga år i Stockholm sitt lärarinnekall. Med matematik till huvudämne var hon anställd efter vartannat vid Åhlinska och Beskowska skolorna och längre fram vid Wallinska skolan, där hennes make, den kände historikern lektor Magnus Höjer, en följd av år tjänstgjorde som rektor.

Anna Höjer hörde till dessa målmedvetna och framsynta pedagoger, som verkligen förmått göra en insats av värde i svenskt undervisningsväsende. Hennes gedigna kunskaper, mångsidiga bildning, friska originalitet och eminenta undervisningsförmåga kunde ej förfela att på de unga göra ett djupt och varaktigt intryck, och likväl var det icke närmast genom sin överlägsna intelligens och pedagogiska skicklighet hon imponerade. Hon var först och främst en helgjuten människa, inifrån sitt allra innersta genomvärd av en livsåskådning och en tro, som genom äkthet och djup gav ungdomen såväl som de äldre en outplånlig förnimmelse av att hava mött en hög verklighet. För det äkta och oäkta i människoord ha-

de hon en fin andlig hörsel. Man kände det, och därför blev hon en fostrarinna för alla, som kommo i beröring med henne. Många och otvetydiga bevis på forna elevs tacksamhet fick hon ända till det sista mottaga. Men även andra, som utan att ha åtnjutit hennes undervisning likväl i ungdomsåren rönt hennes inflytande, skulle nog gärna i en eller annan form ha velat instämma med den kvinnliga akademiker, som vid underrättelsen om hennes bortgång utbrast: "Det kändes som en trygghet att hon ännu levde. Och jag kan inte säga vad jag har henne att tacka för sedan min studenttid."

För Anna Höjer framstodo plikterna mot hemmet, mot make och barn såsom en huvuduppgift, den hon aldrig försummade, som aldrig fick skymmas undan av andra, låt vara än så viktiga uppgifter. Men hennes rörliga ingenium och vakna intresse tillika med hennes ovanliga förmåga att ta vara på tiden och att lägga klökhet och plan i arbetet vållade att hon vid sidan av denna sin huvuduppgift hade tid och krafter över även för andra värv. Det torde vara på sin plats att just i Hertha omnämna i allra första rummet Anna Höjers medlemskap i Fredrika-Bremer-Förbundets styrelse (1892-1917) och speciellt dess verkställande utskott, vilket hon tillhörde sedan 1899 och till sitt utträde ur styrelsen. Om hennes insats här ha de ledande inom den dåvarande styrelsen, en Agda Montelius, en Gertrud Adelborg m. fl. mer än en gång avgivit det omdömet, att hennes ord alltid varit tungt vägan-

de och att hon genom att understundom anlägga delvis nya synpunkter på de frågor, som voro under förberedande, ofta nog givit uppslag till en del betydelsefulla reformer på det sociala livets område.

Bland de hos Anna Höjer mest framträdande karaktärsdragen må främst nämnas en omutlig rättskänsla, som kom henne att kraftigt reagera mot allt som bar prägeln av orättvisa, vare sig hon mötte den i det enskilda livet eller i det allmänna. Ej underligt då, att hon med hela sin energi vände sig mot den samhälls- orättvisa, som fått sitt uttryck i prostitutionens reglementering, där kvinnan förvandlas till en handelsvara, ett den administrativa myndighetens redskap blott och bart. Hennes själ upprördes över det rättsvidriga i ett system, som låter samhällets dom drabba blott den ena parten, kvinnan, medan mannen, medbrottslingen, frikännes från allt ansvar.

Anna Höjer har för sina vänner omtalat hur hon allra först kom till full insikt om dubbelmoralens fördärvliga följder. Som nygift råkade hon en dag att ta upp ett från hennes mans skrivbord nedfallet tryckt blad, och hennes intresse blev så fängslat därav, att hon på stället måste taga del av dess innehåll. Det lilla bladet, som till författare hade ingen mindre än Josephine Butler, innehöll förutom en kortfattad redogörelse för reglementeringens innebörd en vädjan till män och kvinnor i Sverige att ansluta sig till den rörelse för sedlighetens främjande som, först uppkommen i England, nu spritt sig över

hela Europa och långt utom dess gränser. Djupt gripen av det nya, som här uppenbarades för henne, förmådde Anna Höjer icke längre stanna inomhus. Hon kastade på sig en kappa, störtade ut och irrade flera timmar omkring på gatorna i den regnkalla aftonen, ett rov för den häftigaste sinnesrörelse. Det dröjde länge, innan hon kunde förmå sig att återvända till hemmet och dess väntande plikter. Från den stunden hade hon sin uppgift klar: att deltaga i kampen för erkännandet av varje kvinnas, till och med den mest förnedrades, människovärde, att inlägga sin gensaga mot mannens förakt för det kvinnliga, ett förakt som tillika innebär en skymf mot släktet, vilket varje man likasåväl som varje kvinna har skyldighet att skydda och värda.

Den Brittiska och Allmänna Federationen mot reglementeringen av prostitutionen hade på Josephine Butlers tillskyndan grundats i Genève år 1875. I den mån insikten om frågans innebörd hunnit klarna hos oss i Sverige, bröt även här striden ut i full låga. De, som hittills kanske stått likgiltiga eller oförstående inför det hela, funno sig plötsligt ställda ansikte mot ansikte med en stor internationell rörelse, som i andra länder redan hunnit inregistrera seger efter seger. Det blev nu nödvändigt att överlägga rörande lämpligheten — eller motsatsen — av att grunda en svensk Federationsavdelning, och med anledning härav anordnades i Stockholm ett diskussionsmöte, som var talrikt besökt och där mening-

arna häftigt bröto sig mot varandra. Bland dem som vid detta tillfälle togo till orda var även Anna Höjer, som troligen här för första gången trädde inför offentligheten. Få av de närvarande hade väl då ännu reda på vem den unga livliga talarinnan var, men enligt vad en vid mötet närvarande dam berättat ryckte hennes av kraft och ansvars känsla präglade ord snart de församlade med sig. Efter att med styrka ha framhållit behövligheten även i Sverige av en Federationsavdelning förklarade hon sig, därest en sådan komme till stånd, vilja efter måttet av sin ringa förmåga söka verka för densamma och slöt på följande sätt: "Duger jag inte till så mycket annat, så kanske jag åtminstone kan få vara Federationens hjälpgumma!"

Anförandet, som följdes av en storm av applåder, är betecknande för Anna Höjers förmåga att i tal såväl som i skrift finna uttryck och ordvändningar ägnade att etsa sig in i ens minne, just därför att de alltid träffade huvudet på spiken. Men ingen, allra minst hon själv, kunde väl då ana den insats hon skulle komma att göra i den år 1879 i Stockholm grundade Federationsavdelningen. Långt ifrån att vara Federationens "hjälp-gumma" allenast blev hon redan från början en av dess främsta, mest dugande krafter.

Det var under loppet av 1880-talet som Anna Höjer första gången lärde känna den ädle människovännen Hugo Tamm, i vilkens arbete för åvägbringandet av en rättfärdig samhällsmoral hon under alla de följande åren

skulle komma att taga en så verksam del. Hugo Tamm hade år 1889 inför riksdagen framlagt en motion om reglementeringens avskaffande. Den avslogs med stor majoritet — 76 röster mot 16! Men när samme motionär 1893 i ännu en motion återkom till frågan, var jordmånen bättre förberedd, varför behandlingen i riksdagen blev en annan. En skrivelse till K. M:t i motionens syfte beslöts. Men först år 1904 tillsattes den kommitté av sakkunniga representanter för hygien, rätten och moralen, vars betänkande, daterat den 31 dec. 1910, bekräftade de synpunkter Hugo Tamms motion tjuuguett år tidigare i riksdagen framfört. Som bekant var det just detta kommittébetänkande, som lades till grund för reglementeringens upphävande i vårt land år 1918.

Det ligger ingen överdrift i påståendet att detta resultat till mycket stor del kan tillskrivas Anna Höjers oförtrutna arbete till påverkande av den allmänna opinionen. Snart sagt oräkneliga äro de flygblad och broschyrer i ämnet, som på hennes initiativ tillställdes riksdagsmän och andra inflytelserika personer. Själv belyste hon frågan i en mängd tidningsartiklar och i en liten gripande skrift "Från moderssynpunkt", varjämte hon från franskan översatte "L'état et la morale sociale", en i broschyrform utgiven klagörande översikt av reglementeringssystemet, samt föranstaltade en svensk översättning av Josephine Butlers flammande stridsskrift "The hour before the dawn". Talrika möten, därvid hon

antingen själv uppträdde som talare eller för ändamålet hade försäkrat sig om goda medverkande krafter, höllos i olika delar av huvudstaden, och denna under årtal bedrivna propaganda vållade så småningom den omkastning i allmänna meningen, som i sin mån bidrog till systemets fullständiga tillintetgörelse.

I den svenska Federationsavdelningens styrelse intog Anna Höjer vid Hugo Tamms sida en bemärkt plats och var genom sin reda, klarhet och utomordentliga insikt i själva frågan den förre till oberäkneligt gagn. En kortare tid var hon utgivare av Federationens organ Sedlighetsvännen och under åren 1915—1927 dess v. ordförande, ett förtroendeuppdrag som hon 1907—1911 även innehade i föreningen Vaksamhet, i vars styrelse hon vid föreningens stiftande 1903 genast invaldes och där hon ända till sin död kvarstod såsom en varmt intresserad och högt uppskattad medlem, alltid rik på impulser, alltid redo att med klokhet och omdöme råda, vägleda och stödja dem som hade det verkställande arbetet om hand.

Nitälskan för höjandet av samhällsmoralen var hos Anna Höjer nära förbunden med en åstundan att kunna bidra till den sedliga och sociala upprättelsen av unga kvinnor, som fallit offer för lasten. Hon ägde i rikt mått den kärlek, som "tror allting" och "hoppas allting" och häruti ligger förklaringen till hennes enastående inflytande över de unga kvinnor från den undre världen, som kommo i hennes väg och vilkas förväntan

att i henne finna en hjälp och ett stöd under bemödandet att återgå till ett hederligt liv aldrig någonsin kom på skam. En och annan av dessa unga, åt vilken hon kortare tider berett plats i sitt eget hem, blev under påverkan av hennes starka men på samma gång milda personlighet återbördad till samhället. Med dessa sina skyddslingar underhöll Anna Höjer livet igenom förbindelse och fick röna upprepade prov på deras tack samma tillgivenhet.

Länge dröjde det emellertid ej, förrän denna mera begränsade verksamhet kom att övergå till ett arbete av omfångsrikare beskaffenhet. År 1896 grundades i Stockholm ett räddningshem som, sedermera utvidgat till en stiftelse, Hemmet Fristad, förlades till närheten av Bromsten, där det i egen nyuppförd bostad utövade sin verksamhet. Syftet med hemmet var att för unga kvinnor av förutnämnda kategori genom målmedveten fostran i moraliskt hänseende och bibringandet av nyttiga kunskaper, särskilt i vad angår skötandet av ett hem, bereda möjlighet att återgå till ett oförvitligt liv. Många av dessa unga blevo också genom denna fostran återvunna för samhället, där de såsom aktade medlemmar omsider sattes i tillfälle att själva bilda goda, lyckliga hem. Åt detta verk, som hon varit med om att grunda, ägnade Anna Höjer sitt varmaste intresse och var, enligt vad den vän betygat, som i arbetet för Fristad stått henne närmast, den bärande och som det nu förefaller fullkomligt omistliga kraften. Med kärleksfull förståelse följde hon

skyddslingarnas utveckling och gav årligen i välskrivna, om grundlig sakkännedom vittnande redogörelser hemmets gynna-re och vänner en översikt av ställningen och verksamheten. Under kristidens ekonomiska tryck blev det till sorg för styrelse, fostrarinnor och skyddslingar och till skada för det allmänna nödvändigt taga det smärtsamma steget att stänga hemmet. Stiftelsen Hemmet Fristad måste då tillsvidare inskränka sig till att i en för ändamålet anskaffad liten lägenhet i Stockholm emellanåt samla Fristads f. d. skyddslingar, vilka nu som förr, om de så önskade, hos det förra hemmets föreståndarinna kunde hämta vederkvickelse och erhålla råd eller hjälp. Med samma kärleksfulla intresse som alltid följde Anna Höjer även denna lilla gren av det stora arbetet och höll fortfarande i värderika årsberättelser Fristads vänner au courant med verksamheten. Den senaste av dessa redogörelser är daterad den 24 maj 1928, några veckor före hennes bortgång. Av alla de sociala verk, åt vilka Anna Höjer skänkt sin medverkan, var Fristad utan all gensägelse det som låg hennes hjärta närmast. I ett sista brev till den förutnämnda vännen uttrycker hon sin förvissning om kommande välsignelse för det nya Hemmet Fristad, som hon hoppas snart må kunna byggas.

Om Anna Höjer nu kunnat läsa vad som här skrivits, skulle hon med all säkerhet ha protesterat; för hennes rätliniga, mot vad hon ansåg som överdrifter i känslor och uttryck reagerande väsen bjöd det alltid emot att

på något sätt bli föremål för uppmärksamhet. Men nu, då hon icke längre finns bland oss här nere, må det dock vara tillåtet att erinra om vilken mäktig personlighet hon var och att bära vittne om hur hon i så många, många goda företag var det inspirerande föredömet, medan hennes anspråkslöshet oftast kom henne att ställa sig själv i skuggan.

En alltmer tilltagande klenhet nödgade Anna Höjer under de senare åren att lämna en del av de värv och förtroendeuppdrag hon med så mycken hängivenhet fyllt och innehåft. Men om också hennes verksamhet utåt sålunda minskades, kan detta ingalunda sägas ha varit fallet med de uppgifter av enskild natur, som för henne med åren snarare till- än avtogo. Hon, som fått så många att verka för, dem hon kunde kalla sina egna, räckte dock på ett underbart sätt till även för andra och inlade i sitt handlande en besjälad iver att på bästa sätt genomföra de goda verk hennes hjärta tänkte ut. Med oförminskat intresse iakttog hon alltjämt det brusande nutidslivets växlingar, och när man ännu helt kort före slutet hörde henne med sin vanliga liv-

lighet diskutera dagens frågor eller på annat sätt ådagalägga sitt livsintresse, då kom man ofrivilligt att tänka på George Elliots ord: "I want to live, because the world is so intensely interesting!"

De till det yttersta spända krafterna skulle dock till sist helt och hållet brytas. Hastigt och lätt blev det Anna Höjer beskärt att sluta sin levnad. Omgiven av dem hon älskat mest på jorden fick hon övergå till en bättre värld, förskonad från att erfara själva övergångens kval och smärta.

*

Tung kändes sorgen för den skara anförvanter och vänner, som den regndigra, vemodsmättade julidagen samlats kring den öppna griften. Knappast tyckte man sig ännu till fullo kunna fatta vidden av den lidna förlusten och av det tomrum som uppstått. Och dock, närmare sett, är där icke ett tomrum. Det väsentliga lever, och dess tysta verkningar skola alltjämt fortgå.

"Så bliva de då bestående, tron, hoppet, kärleken, dessa tre; men störst bland dem är kärleken."

CLARA WAHLSTRÖM.

Inför insamlingsarbetet.

Nedanstående uppsatser beröra ur olika synpunkter den aktuella frågan om insamling för Fredrika-Bremer-Förbundets verksamhet. Medan insamlingskommittén med iver och intresse avvaktar kretsstyrelsernas svar på kommitténs utsända cirkulär, torde det vara av betydelse att olika uppfattningar om insamlingsarbetets läggning kommer till uttryck.

En uppgift.

Till Fredrika-Bremer-Förbundets kretsstyrelser har under sommaren från den av årsmötet 1928 tillsatta insamlingskommittén utsänts ett cirkulär, vilket i korthet innehåller följande.

Vid F. B. F:s årsmöte i Stockholm 1928, heter det, framgick av den sedvanliga redogörelsen för Förbundets allmänna verksamhet och dess ekonomiska ställning, att utgifterna under 1927, liksom under föregående år, betydligt överskridit inkomsterna. Vidare har Förbundet hittills ej kunnat tillförsäkra sina egna befattningshavare den minsta pension, och deras löner äro alltför låga, för att de själva genom besparingar skulle kunna sörja för sin ålderdom. Till förbättring av ekonomien måste medel således skaffas. Kommittén föreslår nu, att man dels söker fördubbla Förbundets medlemsantal, dels genom insamling skapar en fond "vars ränta i första hand användes till pensioner och pensionsavgifter, i andra hand till den allmänna verksamheten". Insamlingen bör vara avslutad till årsmötet i Gävle 1929, och insamlade medel sändas till Fru Lilly Hellström, Jungfrugatan 30, Stockholm.

Förbundets årliga utgifter för den allmänna verksamheten rör sig för när-

varande om 18- å 20,000: — kr., och inkomsterna uppgå till c:a 14,000: — kr. varav 5,000: — kr. är en tillsvidare utgående årlig gåva. En brist uppstår alltså av minst 4,000: — kr.

Enligt gjorda undersökningar skulle det för att kunna bereda de å byrån anställda en årlig pension av 1,200: — å 1,800: — kr. vid uppnådda 65 års ålder, erfordras en fond på 60,000 å 90,000: — kr. För att åstadkomma en sådan fond, bör varje krets insamla en summa motsvarande omkring 20: — kr. per medlem "på det sätt och genom de särskilda åtgärder varje krets må finna för sig lämpligt".

Både motiveringen för cirkuläret och dess syfte är enkla och klara nog, och vidare kommentarer borde kanske vara överflödiga. I n:r 6 av Hertha för 1928 finnes emellertid en av fru Carola Eklundh skriven artikel kallad "Fördjupning", vilken jag är rädd kan vilseleda uppfattningen om F. B. F:s verkliga ekonomiska läge och ofrånkomliga behov av den i cirkuläret omnämnda fonden.

Med anledning av fru Eklundhs artikel skulle jag vilja säga, först och främst, att jag anser hennes tankar värda det varmaste erkännande, och jag hoppas, att hennes önskan skall gå i uppfyllelse och den föreslagna fördjupningen i F. B. F:s arbete bli verklighet. Men — och detta är ett livsvillkor för F. B. F:s tillvaro och fortvaro — låt oss först arbeta på fonden, och när vi ha den klar, ja, låt oss då ägna oss åt fördjupningen i F. B. F:s arbete.

För mig, som under en följd av år med

oro sett, att intet verkligt försök gjorts att klarlägga och uppbygga F. B. F:s ekonomi, kom det närmast som en befrielse, när vid årsmötet tillsattes en kommitté med uppdrag att komma med förslag i ämnet. Enligt mitt förmenande är det ej tillräckligt att skaffa en summa motsvarande 20 kr. pr medlem. Om hela bristen i kassan för den allmänna verksamheten skall kunna täckas, behöva vi samla det dubbla, d. v. s. 40 kr. pr medlem. Detta kan måhända synas avskräckande, men om vi med friskt mod gripa oss verket an, om vi vid sidan om insamlingen (som kanske ej kan ge den erforderliga summan) ställa till med lotteri, konsert, teater eller dylikt, så är det alldeles säkert icke oöverkomligt. Det m å s t e gå helt enkelt.

Att jag sedan anser, att de insamlade medlen bör läggas till en fond, som ej får bli mindre än 200,000 kr., och av vilken ränteavkastningen skall utgå till F. B. F:s allmänna verksamhet, som också omfattar pensioneringen, är ju en detalj, varom årsmötet får bestämma.

Att skaffa ett belopp motsvarande 40 kronor per medlem, det synes således mig vara den uppgift, som nu ligger framför oss. Svår kanske, men icke omöjlig. Och just svårigheten kan sporra. Vi, som tillhörde Förbundet i april 1928, är nog överens om, att vi vill ha så många medlemmar som möjligt, en fond så stor som möjligt, alltså — låt oss samla!

MARIANNE EKMAN.

*

Då jag satts i tillfälle att på förhand genomläsa ovanstående artikel, ber jag få anföra följande:

Både fru Ekman och mitt förslag ha

ju samma mål i sikte, att ge Förbundet den ekonomiska ryggrad, utan vilken det icke i längden kan utföra sitt maktpåliggande arbete.

Emellertid äro de förhållanden, under vilka vi arbeta här i Lund sådana, att det för mig är fullständigt omöjligt att ens tänka på att vi skulle kunna samla in den föreslagna summan, i synnerhet under så kort tid som knappt ett år.

Att däremot höja avgiften till Förbundet med 50 öre — jag måste återkomma därtill — är oss möjligt. Våra medlemmar både vilja och kunna stå ut med den ökningen för Förbundets skull, och om alla medlemmar i Förbundet gjorde detsamma, hade vi redan räknan på 50,000 kr. Att dessutom samla in ytterligare t. ex. 50,000 kr. tror jag hör till det, som är utförbart.

Svårigheten för oss är naturligtvis, att vi i de olika kretsarna ha så skiftande möjligheter för vårt arbete. I ett samhälle t. ex. äro källorna för insamling till olika ändamål redan så hårt anlitade, att större hjälp till icke direkt välgörenhet ej kan påräknas, hur ideella dessa ändamål än för övrigt må vara. Därtill kommer också, att så rörligt och skiftande livet nu gestaltar sig, går det lättare påkalla hjälp för de uppgifter, som i ögonblicket äro aktuella. För mig är det svårt förstå, varför vi inte skulle kunna vara med om ett både—och, när det gäller Förbundets ekonomi.

Mitt hopp är emellertid, att vi, trots allt, skola finna den form, genom vilken vi alla måtte åstadkomma största möjliga resultat för Förbundet och dess verksamhet.

Lund, sept. 1928.

CAROLA EKLUNDH.

Notisspalten.

I kungliga kommittéer.

Det är glädjande att kunna annotera, att tre kvinnor, var och en expert på sitt område, insatts som medlemmar av respektive tre nyligen tillsatta kungliga kommittéer.

I Kommittén för verkställelandande av en fullständig utredning rörande revision av lagen av den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring intar fröken Anna Åbergsson en plats som med rätta tillkommer henne. Allt ifrån pensionsförsäkringslagen kom till ovannämnda år har hon, med den ingående sakkunnighet på området som hon förvärvat sig, talat för och kämpat för revision av densamma på de punkter som visat sig svaga och då alldeles särskilt med avseende på att kvinnorna böra bli likställda i förmåner med männen, att särskild fördelning måtte ske i avgiften för äkta makar samt att gemensam riskklass för män och kvinnor införas. — Fröken Åbergsson har suttit i pensionsnämnd sedan dessa kom till och sedan 1921 fungerat som ordförande inom sin nämnd. Varmt övertygad om att denna form av stöd åt de gamla, vars arbetskraft svikit, är den riktiga för vår tid, kommer fröken Åbergsson såsom medlem av kommittén för visso att göra en värdefull insats i arbetet för att möjligast effektivt och rättvist få pensionsförsäkringens idé tillämpad.

Fröken Bertha Kôersner är en av medlemmarna i 1928 års lönekommitté och torde med sin sakkunnighet i lönefrågor därvid bli en värdefull kraft. Direktiven för kommittén uppta inarbetande av dyrtidstilläggen i lönerna, revision av tjänstmännens avlösningsreglementen, löneroglering för samtliga lärarekårer, reglering av fögderiförvaltningen. För fröken Kôersner ligger det direkt nära till hands att bevaka de kvinnliga tjänstemännens rätt även till det sista lönetillägget samt att överhu-

vud lika-lönsprincipen blir fullt och klart tillämpad, detta även i fråga om pensionernas fördelning.

Fröken Louise Nathorst-Böös, Rimfors lanthushållningsseminariums föreståndarinna, sitter som medlem i kommittén för den lägre lantbruksundervisningsutredningen. Som namnet anger gäller det utredning av nuvarande utbildningsförhållanden inom lantbruket, för en eventuell omläggning av dessa. Fröken Böös går till sitt kommittéarbete med en mångårig erfarenhet av utbildningskraven inom det fack hon sysslar med.

Le Roi le veult.

Efter en mer än sextioårig kamp för fulla medborgerliga rättigheter ha engelskorna äntligen denna sommar hört den korta men avgörande, genom århundraden bevarade gamla frasen *Le Roi le veult* uttalas över den parlamentsakt som tillförsäkrar dem det länge omstridda målet. Åldersstrecket, som så godtyckligt sköt fram gränsen för kvinnornas deltagande i val till fyllda trettio år, har härmed fallit, och alla myndiga engelskor stå nu till sist som med männen politiskt likberättigade medborgare. Tre milj. kvinnor ha härigenom ytteiligare släppts fram till valurnorna — det på sina håll så fruktade sakförhållandet, då Englands kvinnliga väljare härmed kunna uppträda som majoritet!

Emellertid föll segern de engelska kvinnorna nu till som en mogen frukt faller från trädet. Dagspressen nätt och jämt omnämnde den. Men, säger *The Woman's Leader*, tidningen därom skall tränga fram till all världens kvinnor som varit eller äro med i arbetet för likställighetens förverkligande. — Skall Karon bära den över Stygen fram till dem på andra sidan, som ha rätt att få höra den — fortsätter den engelska kvinnotidningen — till Mary Wollstonecraft, Lydia Becker,

Helen Blackburn, Constance Lytton, Edith Palliser, Emmeline Pankhurst och de många flera, som äro borta men som alltid skola nämnas i samband med den sak som nu vunnits?

De levande veteranerna i rösträttsarbetet voro i stort antal närvarande när den kungliga bekräftelsen uttalades. Dame Millicent Fawcett, Miss Agnes Garret, Mrs Despard, Mrs Swanwick, Miss Caterine Marshall, Miss Kathleen Courtney och ännu andra, och utanför parlamentet ägde den sista kvinnorrättsdemonstrationen rum — en lugn och vänskaplig akt som avslutning på de många stormiga — då gruppen av de välkända rösträttskämparna fotograferades.

Och detta hände den 2 juli 1928, klockan sex eftermiddagen.

Kvinnliga experter.

Stockholm har gästats av Miss Edith Beesley. Namnet är säkerligen nytt för samtliga Herthas läsare. Men det bäres av en energisk och duglig representant för vad god tränad kraft kan nå fram till. Miss Beesley är huvuddirektör för ett stort sydafrikanskt försäkringsbolags filial i London — så vitt vi veta enda kvinnan i världen på en dylik plats. Hon bör ha väckt uppseende vid sin inspektion här av ett av vår huvudstads största livförsäkringsbolag!

Miss Beesley slår sig inte till ro med den ställning hon själv vunnit — meningen är naturligtvis inte att denna ställning i sig själv på något sätt kan förenas med begreppet ro. Miss Beesleys viljefyllda, handlingsstrålande apparation ger sannerligen inte heller i och för sig något sådant intryck. Men inte endast i egen sak, även för att hjälpa fram sina medsystrar i deras arbete är hon verksam, och hon ger ut en liten tidning, *Expert Woman*, som hon menar skall bidra till att lära andra att "klättra upp för stegen". Den berättar om de kvinnor "som lyckats", och den

diskuterar möjligheterna — liksom den framlägger erfarenheterna — för betydande kvinnor att komma fram i sitt yrke, som läkare, jurist, ingenjör, affärsledare, byggmästare, dekoratör, trädgårdsarkitekt, möbelritare etc.

Råd och yrkesupplysningar meddelas även. Den stimulerande aktivitet som strålar ut från Miss Beesleys person och som väl är en av faktorerna i hennes egen framgång, kommer för visso att göra hennes tidning till en sak av godo för engelska kvinnor.

Den tolfte terminen.

Den 19 september — för övrigt själva Fredrikadagen — börjar Stockholmskretsens Fredrika-Bremerskola sin tolfte termin. Kurserna fortgå efter sitt vanliga program, med två timmar åt gången veckans olika aftnar och i respektive ämnen: modern svensk litteratur, konsthistoria, franska och engelska språken; språklektionerna med parallellkurser för mer och mindre försigkomna.

Samlingsdagen, den 19:e, upptar inga lektioner, efter gammal sed är den ordnad som föredragsafton och professor Gunnar Andersson talar över ämnet "Kinesiskt folkliv".

Anmälningar enligt annons i detta Herthahäfte.

Mariestad och F. B. F.-insamlingen.

Mariestadskretsen hade den 10 sept. samkväm och allmänt sammanträde under landshövdingens Ekmans ordförandeskap, varvid fröken Langenheim redogjorde för årsmötet i Stockholm. Kretsen beslöt enhälligt godkänna styrelsens förslag att deltaga i insamlingen för F. B. F:s allmänna verksamhet med ett föreslaget belopp av 40 kr per medlem. Man beslutade även att under hösten anordna ett lotteri till förmån för insamlingen. I ett tillsatt arbetsutskott invaldes: frk Gudrun Langenheim, frk Dagmar Johansson, fru Martha Bergenfeldt, frk. Greta Holm och frk. Hildur Jeppson.

Intryck från flickskolemötet.

I Göteborg voro den 18—21 sistlidna augusti samlade till möte omkring 300 representanter för den svenska flickskolevärlden. Med den för göteborgarna kända vänliga gästfriheten mottogos och bemöttes vi, och bestyrelsen för mötet hade inte lämnat någon möda ospard för att göra mötesdagarna angenäma för sina gäster och så givande som möjligt.

Göteborgs lärarinneförening hade anordnat en mottagningsfest den 17 augusti på kvällen, och till den voro alla icke-göteborgare inbjudna. Där möttes de gamla vännerna, där var stämningen god och varslade dessutom om den livaktighet och det intresse, som skulle komma att präglja mötesdagarna. Mötet gick också i hoppfullhetens tecken och visade noggsamt, vilken hjärtesak ungdomens fostran och meddelandet av kunskaper åt de unga är för den kår, som där var samlad. Den som hade deltagit i sista flickskolemötet, i Stockholm i juni 1925, måste ovillkorligen göra den reflexionen, att, vill man få ut av dessa möten förnyelse för kallet och därmed något positivt gott för den ungdom i vars tjänst vi arbeta, så skola desamma hållas, icke som då på våren utan som denna gång, när vi ha en ferietid bakom oss. Då äro vi utvilade och längta tillbaka till vårt arbete och önska intet hellre än att snart få omsätta i handling de nya intryck, som vi på dessa möten få av förhandlingar och av samvaro med gamla och nya vänner, och att låta impulserna få verka i vår gärning.

Enligt god tradition samlades deltagarna till gudstjänst första mötesdagens

morgon. Det var en allvarlig ansvarsväckande högtidsstund i Örgryte gamla kyrka, vars kyrkogård och murar också de talade sitt förpliktande ord om vad gedigen kunskapsrik kultur kan åstadkomma i mänsklighetens tjänst.

Bestyrelsen hade valt Nya Elementarläroverkets utomordentligt vackra högtidssal till säte för förhandlingarna och hade inrättat mötesbyrå och utställningssalar inom samma skolas i allo förnämliga lokaler. På mötesbyrån fick man alla upplysningar och all hjälp man önskade, och mötesdeltagarna stå i stor tacksamhetsskuld till alla de tjänande andarna. Utställningssalarna rymde helt säkert utomordentligt vackra prestationer från landets olika delar, men tid saknades åtminstone undertecknad att få ta dem i närmare betraktande. Mötet öppnades av fröken Ida Werner, som välkomnade mötesdeltagarna till Göteborg och till den skola, där hon är föreståndarinna, och önskade allt gott för mötet.

Förhandlingarna vid mötet hade en fast punkt att röra sig omkring, nämligen innevarande års riksdagsbeslut angående inrättande av kommunal flickskola och densammas organisation. Från den fasta punkten utgingo trådar antingen av pedagogisk substans eller av organisatorisk eller sammanvävda av de båda. Som sagt, 1928 års riksdagsbeslut angående kommunal flickskola var den fasta utgångspunkten. Organisationen av den nya skolformen var ämne för två inledningsföredrag: det ena behandlade organisationen i allmänhet,

En specialaffär har alltid större möjligheter att tillfredsställa sina kunder, ty där finnes största urval och billigaste priser. Varje dam bör därför köpa sina underkläder, korsetter, corseletter, strumpor och handskar hos **Twilfit, Nybrogatan 11, Stockholm.**

det andra den praktiska linjen vid den samma. Såväl inledningsföredragen som den därpå följande diskussionen präglades en ständigt framlysande tillfredsställelse med den dubbla anknötning, som skall komma att förefinnas mellan bottenskolan och den kommunala flickskolan (en anknötning till såväl 4-årig som 6-årig bottenskola), med skolans struktur som 7-, respektive 6-årig samt slutligen med differentieringen under de två sista skolåren i en teoretisk och en praktisk linje. Man tyckte sig ha grundad anledning att våga hysa de bästa förhoppningar om, att den nya skolformen skall giva sina alumner en för varje individ avpassad kunskapsfond, räntabel i livet. Föremål för stor uppmärksamhet var den synnerligen viktiga fråga, vilken kompetens, som skall komma att tillerkännas de lärjungar, som med avgångsbetyg utgå från den praktiska linjen. Man betonade vikten av, att de praktiska yrkenas representanter skulle komma att ställa sig redo att i sina utbildningsanstalter emottaga från den praktiska linjen med väl kvalificerade betyg utgångna elever och att t. o. m. föredraga dessa framför sådana, som utgått från den teoretiska linjen. Vikten av en utvidgad kompletteringsrätt betonades starkt. En förskjutning av begreppet bildning måste ske i allmänhetens medvetande: bildningsfond innesluter såväl praktiskt som teoretiskt kunskapsstoff, och bildningens värde beror ej på kunskap i en mångfald ämnen, utan på grundlig kunskap i ett färre antal ämnen.

Bland de nya ämnen, som i form av tillvalsämnen skall finnas inom den nya flickskolans ram, är psykologi ett. Be-

styrelsen hade lyckats förvärva professor Hans Larsson som inledare av diskussionen om psykologiundervisningen. Talaren uttalade som sin erfarenhet, att skolungdomen varken saknade lust för eller förmåga till reflexioner i filosofiska spörsmål. Han menade, att undervisningen så ofta ske kunde borde äga rum i form av diskussioner, och att kontrollfrågor borde undvikas. Han påtalade särskilt frågeformen: "Vad menas med det eller det?" I stället borde läraren utgå från exempel, med sådana borde han vara laddad till varje lektion. Till sist gav talaren den gamla flickskolan den elogen, att denna, som gjort undervisningen i vårt land så stora tjänster genom att framkomma med nya synpunkter och utexperimentera nya metoder, även på psykologiundervisningens område skulle kunna göra nytta genom försök.

Bland råd och anvisningar som 1927 års skolsakkunniga gävo för det inre arbetet i den kommunala flickskolan, stod rådet om koncentration i undervisningen främst. "Om grupparbete och individuellt arbete inom klassundervisningens ram i ämnesgruppen svenska och historia" höll fru Ebba Sjöberg ett synnerligen intressant föredrag grundat på erfarenheter från arbete vid Tyringe helpension, Hindås. Intryck från det föredraget? Hur levande skall inte kunskapen bli för de elever, som få uppleva historiens händelser, få omsätta kulturströmningar och tidsriktningar i levande bilder, få i görligaste mån gå tillbaka till källskrifterna och själva sträva efter att tyda dem! Och hur uppriktigt önskar man ej, att man kunde med ledning av de nya riktlinjerna arbeta ut åt sig en

metod, passande för ens egenart! Ser man inte inför sitt inre öga en friskt grönskande äng med massor av färgrika livskraftiga blomster, symbolen för de ungdomar, som fått leva i den nya skolans benådade lustgård? — Men efter-tankens kranka blekhet försummar inte att göra sig påmint. Blir det inte bara brottstycken ur historien, ur litteraturen, som givas åt de unga? Blir det sammanhang i mångfalden? Hinner man någonsin kurserna? Den senare farhågan bemöta den nya pedagogikens förkämpar med orden: genom koncentrationen av ämnen i sammanhängande ämnesgrupper, fördelade på läsårets olika delar, vinner man otroligt i tid. — Bland de många frågor man vidare gör sig är den; om nu dessa riktlinjer äro möjliga att följa i ett internat, möter det inte överstigliga hinder att tillämpa dem i en dagskola? Fröken Greta Stendahl, Stockholm, och fröken Wendela Engström, Halmstad, försökte giva belägg för att så ske kan. När man tog utställningen av teckningsalster m. m. i skärskådande fann man också att Tyringe helpension hade en vacker utställning av "skråväsendets" alster och att högre flickskolan i Halmstad hade en synnerligen beaktansvärd utställning av modellerade föremål, åstadkomna av eleverna i 10-årsåldern i samband med historieundervisningen. Den mötesdagen, som var ägnad de nya pedagogiska rönen, gav friskhet åt mötet och visade mer än något annat, vilken växtkraft pedagogikens träd har, en växtkraft, som bindande organisationsformer inte förmått och inte heller skola förmå hejda.

Beslutet om införande av en ledighet av 15 dagar för idrott och annan fri-

luftsverksamhet dryftades ivrigt och temperamentsfullt. Ukas om dessa 15 dagars ledighet och direktiv för deras användande har kommit till de allmänna läroverken för innevarande läsår, och man ansåg allmänt, att klokt vore, att inom flickskolan förbereda saken och så smått börja utexperimentera former för densamma.

En fråga, som också dryftades vid mötet, var frågan om inträdesexamen till flick- och samskolornas första klass. Av diskussionen därom, som tillsvidare fick utgöra svar i frågan, framgick, att man ansåg, att de privata skolor, som stå under skolöverstyrelsens överinseende, eventuellt borde kunna bereda samma förmåner för sina lärjungar från de förberedande klasserna, som folkskolans elever tillerkännas vid inträdesprovningar, nämligen förmånen att behöva undergå provning endast i modersmålet och matematik..

"Kristendomsundervisningen i flickskolan", inledare fröken Edit Ahrenlöf, Karlstad, blev en allvarlig högtidsstund, som var präglad av inledarens varma omtanke om det viktiga och ömtåliga ämnet. Föredraget hade en sådan inriktning, att det ej gav anledning till diskussion.

En stor del av den sista mötesdagen var ägnad åt frågan om lärarinneutbildningen. Undervisningsrådet August Johansson inledde diskussionen med ett synnerligen vidsynt föredrag, däri han tillerkände de båda nu befintliga utbildningsvägarna berättigande och förtjänster och inbördes kompletterande betydelse. Samtidigt som han förordade de båda utbildningsvägarnas bibehållande, framhöll han önskvärdheten av vissa för-

bättringar beträffande dem båda. Jag erinrar mig särskilt ett önskemål angående seminarieutbildningen: att de lärare, som teoretiskt undervisa seminarieeleverna, ej borde stå främmande för den provundervisning, som eleverna meddela vid övningsskolan. Undervisningsrådet Johansson påpekade det märkliga uttalandet, som 1928 års riksdag i denna fråga gjort, och däri riksdagen med största erkännanshet framhåller betydelsen av den insats, som de seminariebildade lärarinnorna gjort i den högre flickskolan. "Det bör nämligen erinras därom, att den höga pedagogiska standard, som med rätta tillerkännes den högre flickskolan, är till en väsentlig del att tillskriva den insats, som inom denna skola gjorts av de från högre lärarinneseminarium utbildade lärarinnor". Riksdagen säger vidare: "Riksdagen vill därför framhålla angelägenheten av att, då det gäller att vid tillsättande av ordinarie ämneslärartjänster vid de kommunala flickskolorna väga seminarieutbildningen mot de akademiska meriterna, så tillses, att den vid högre lärarinneseminarium erhållna utbildningen icke under alla förhållanden skjutes åt sidan till förmån för akademisk examen utan att all den hänsyn, som en befattning vid denna skolform kräver, tages till de vid lärarinneseminarier förvärvade reela lärarmeriterna." Inledningsföredraget följdes av en livlig diskussion, däri representanter för de båda utbildningsvägarna hävdade sina åsikter. Diskussionen mynnade ut i ett beslut, att ett allmänt uttalande skulle göras om önskvärdheten av att frågan om lärarinneutbildningen göres till spörsmål för en allsidig utredning. Även om olika menin-

gar i denna fråga bröto sig mot varandra, så kom det inte till skarpa uttalanden, och det förefaller mig, som om meningsutbytet var välgörande, och jag anser det inte otroligt, att en brygga av förståelse blev slagen mellan de båda lägren, i det att det för många blev klart, att de båda utbildningsvägarna äga sitt berättigande.

Vid mötets högtidliga avslutning höll fröken Jeanna Oterdahl en varmhjärtad, vacker apoteos till det evigt unga, en värdig avslutning på ett skolmöte i de ungas tjänst och till de ungas gagn.

ANNA BJÖRKMAN.

Nya förbundsmedlemmar

Boden: fröken Erika Magnusson,

Halmstad: fru Anna Hessle, fröken Birgitta Hanson, fröken Ida Johansson, fröken Margareta Lindelöf, fru Edith Wisén;

Mariestad: fröken Valborg Lundgren;

Stockholm: fröken Helene Halberstadt;

Strängnäs: fru Märta Tingdal, fru H. Westerlund;

Växjö: fröken Karin Arvidsson.

Stiftelsen Hem för gamla män. I slutet av detta år öppnar stiftelsen med det här givna namnet å Skebo bruks gamla förnämliga herrgård i Uppland det hem som dess syfte avser. Vi hänvisa till annonsen i detta häfte.

Varför kvinnorörelsen lever.

Vilåna ur *Equal Rights*, den amerikanska kvinnliga aktivistgruppens veckotidning, nedanstående artikel av Miss Vera Brittain, som återigen tillhör Lady Rhonddas "Six Point group", den engelska, synnerligt livligt arbetande reformgruppen. Miss Brittains på ett par ställen i artikeln engelskt lokaliserade exempel för de argument hon vill poängtera understyka endast det internationella i problemställningen. England, U. S. A., vi eller något annat land, det står liknande till hos oss alla. Miss Brittains träffsäkra resonemang behåller sitt aktuella intresse även för Herthas läsare.

Kvinnorörelsen av i dag är inte vidare populär. Den har en hel del öppet proklamerade motståndare, som alla synas bestämt sig för att missförstå dess verkliga mål och mening och att misskreditera dess anhängare. Motståndet framträder bl. a. mycket direkt i de kvinnliga studerandenas vid universiteten föraktfulla avståndstagande, i de sysslösa eller mycket litet arbetande gifta medelklasskvinnornas bekväma försoffning samt i den öppna fientligheten hos vissa partier av pressen.

Pressens opposition är självfallet den mest framträdande men kan också sägas representera de två övriga meningsfraktionernas känslor. Delvis består den i milt förmynderskap, i ett lätt försmädande av de kvinnor, som dela kvinnorörelsens strävanden, och i skämtsamma antydningar om att deras entusiasm är en smula bakom. Delvis också, bekvämt blundande för behaget och elegansen hos den nutida genomsnittliga feministen, producerar den förtjust föraktfulla

små fraser om "maskulina kvinnor" och "förbittrade hustrur".

Men till en del ännu — och detta är det allvarsammaste anfallet på den moderna kvinnorörelsen — förfäktas åsikten att kvinnorörelsen är endast hysteri, eftersom den numera är helt överflödig. I en veckotidning förehållas feministerna att "alla fiendens positioner äro erövrade, alla de stora slagen utkämpade och vunna. Numera återstår den kämpande kvinnorörelsen intet annat än att göra ut 'mindre förtretligheter' till något som växer upp till likhet med 'the grand old cause'".

För arbetande förståndiga kvinnor, som sannerligen inte ha tid att uppehålla sig vid "mindre förtretligheter" men som alltjämt ta på sig sin anpart av kvinnorörelsen, synes det märkvärdigt att någon som helst intelligent journalist kan se på rösträtten, vilken aldrig varit annat än symbolisk — samt ett medel — såsom "the grand old cause" och samtidigt fullständigt ignorera de ännu icke uppnådda mål som ligga bakom densamma. Rösträtten, såväl innan den vunnits som efteråt, var ett in-segel på lika rättigheter och villkor för män och kvinnor i livets alla förhållanden. Den gav för första gången åt kvinnorna ett effektivt medel i kampen för vad de begärde, men därmed blevo alls inte deras olika krav uppfyllda.

Det är numera allmänt erkänt att en mänskans arbete är något i sig självt värdefullt och som berättigar till en i alla delar motsvarande gottgörelse samt till villkor som befordra ett effektivt ut-

nyttjande av arbetsförmågan. Den principen har ett helt politiskt parti, som förvisso inte menar sig syssla med "mindre förtretligheter", gjort till sin plattform, förfäktande meningen att en mänska förnekas sina enkla naturliga rättigheter om man berövar henne sådan gottgörelse och sådana arbetsvillkor. Men principen, teoretiskt erkänd med avseende på männen, är ännu långt ifrån att så vara när det är fråga om kvinnorna, vilka ofta betraktas som en klass för sig, en sorts halvmänkor, visst inte berättigade till samma chanser som männen vad beträffar utbildning och yrkesutövning.

För ögonblicket må vi lämna å sido de stridigheter som rasa angående kvinnornas likvärdighet med männen i fråga om arbetsprestation i olika tjänster och om kvinnorna ha rätt till anställning som gifta — frågor som, i förbigående sagt, dock sannerligen inte omfatta "mindre förtretligheter" utan sådana fundamentalt mänskliga problem som möjlighet att gifta sig och klokheden i att ha barn. Men mera direkta exempel kunna framdragas på den allmänna undervärderingen av kvinnornas kapacitet. För inte länge sedan kungjordes en ritmästarebefattning inom flottans hydrografiska departement "till ansökan ledig för män och kvinnor". Endast en plats fanns, och förmodligen skulle den bäst kvalificerade erhålla den, men — om det skulle slumpa sig så att den utvalde blev en kvinna, skulle hon få lägre lön än den framgångsrike mannen!

Inte heller är det endast vid en karriärs början som slika stötande distinktioner förekomma. För närvarande gå

majoriteten av våra framstående kvinnor — såsom våra kvinnliga representanter vid Nationernas Förbunds råd — genom livet som suppleant-delegerade, vice ordförande, biträdande redaktörer och biträdande sekreterare; de äro mänskliga varelser med bindestreck, alltid med någon framför och över sig.

Känslan av att värdet av kvinnornas arbete aldrig blivit till fullo erkänt framkallar sådana anmärkningar som Miss Margery Frys i diskussionen om det Oxfordstatut som inskränkte antalet av kvinnliga studerande vid universitetet. "Kvinnor göra sitt bästa arbete när det tillåtes dem att göra det inte som kvinnor, utan som mänskliga varelser". Detta är fordringen bakom kvinnornas växande krav på anställningar, utan handikap av omotsvarig lön och onödiga restriktioner, samt framförallt på arbete oberoende av ovidkommande villkor, som om hon är gift eller huruvida hennes man har en inkomst. Frånvaro av rättigheten att skilja bort sina allmänna från sina privata förhållanden, såsom mannen tillåtes göra, hör inte till "mindre förtretligheter" utan är beviset på en fundamental skiljaktighet — skillnaden mellan en socialt ofri och en oberoende, ansvarig individ.

Sålunda, den avgörande stridsfrågan bakom rösträttsrörelsen och bakom den därpå följande agitationen för lika rättigheter är — och har alltid varit — densamma. Den är kravet på tillfredsställande svar på den grundväsentliga frågan: Skola kvinnorna behandlas som mänkor och om inte, varför inte?

Kvinnorna själva, sedan länge medvetna om full mänsklighet, begära den dag som är endast att andra skola er-

känna denna och ärligt acceptera konsekvenserna av detta erkännande. Kampen för erkännande är mera en börda än något eggande; dess uttänjande synes ologiskt, en anakronism, ett ödslande av tid. Deras mål är medborgarskapets uppgifter vilka bli deras så snart de tillåtas att taga sin fulla del i skapandet av civilisation. De fortsätta att agitera, mången gång en smula trötta därpå, blott emedan de just önska omintetgöra behovet av agitation.

Ordet feminism — ett mycket nedsvärtat ord som har kommit att få beteckna många ovidkommande begrepp — uttrycker alltjämt deras verkliga fordran, en fordran som mycket väl kan summeras ihop i en sats och tillropas världen: Erkänn vår fulla mänsklighet och vi ska inte vidare besvära er.

En skola i Tanger.

Förmodligen skulle aldrig ett barn från t. ex. folkskolan vid Valhallavägen i Stockholm ha kommit på den idén, att det vedbodslika skjulet i Tanger, som jag här med ett par ord vill omnämna, var en skola. Jag skulle knappast heller ha observerat den, om ej ett nynnande ljud i den för övrigt ganska tysta gatan tilldragit sig min uppmärksamhet och verkat välbekant. Det var samma entoniga "sjungande" i stigande och sjunkande rytm, som jag hört så många gånger i Kairos universitetsmoskéer, där studenterna sitta i klungor på golvet med benen korslagda under sig och, medan de vagga kroppen fram och åter i evigt samma rörelse, rabbla sin utanläxa. Hela koranen utantill är målet, och lärotiden räcker där år igenom.

Nog har jag på Egyptens landsbygd sett mycket anspråkslösa små byfolkskolor, men det föreföll mig, då jag stod inför den på glänt stående skoldörren i Tanger, som hade jag aldrig sett något så primitivt i skolväg. Att ett gångjärn i dörren var borta, så att den dinglade på endast det övre, kunde väl i och för sig knappast öka intrycket av torftighet, ty det kunde strängt taget icke förstärkas. Den haltande dörren var icke desto mindre symbolisk. Det enda ljus, som föll in i skollokalen, var det som kom genom den minimala gluggen i denna dörr, oavsett den ljusglimt, vilken nu av misstag släpptes in på grund av dörrens skavank. Det är icke utan, att man anade, att det andliga ljuset också trängde ned i de små barnahjärnorna i ganska knappt tillmätta kvantiteter. Att man utan vidare kunde kliva direkt in i skolklassen från gatan var heller icke värt att förvåna. Har man rest en tid i länder med andra seder än ens eget lands, upphör man mer och mer att anlägga den jämförande synpunkten. Därmed faller grunden till förvåningen bort, ty man häpnar icke över det som man vant sig vid och betraktar med det vardagligas självklarhet. Men ett sällsamt intryck efterlämnade ändå det lilla hastiga skolbesöket.

Skolsalen, om man nu kan kalla det bås, vars golvyta på sin höjd var två kvadratmeter stor, för sal, ägde icke ett enda inventarium, icke en pulpet, icke en stol, icke en kateder, icke ens en katederstol. Att där icke fanns en svart tavla var kanske mindre förvånansvärt, och att sådana ting som kartor, en klocka, en tavla eller dylikt icke existerade behöver ej ens nämnas. Direkt på gol-

vet sutto ett dussin små pysar med fezer på huvudet, vilka man alltid har på sig, också inomhus, i muselmanska länder. Korslagda voro deras ben och vaggande deras kroppar, ty så inhämtar man bäst sin kunskap, och nu gällde det att lära sig utantill en bestämd läxa, om hämtad ur koranen kan jag ej avgöra, men det är det sannolikaste. Som små papegojor upprepade de en sats gång på gång, alla på en gång, säkert utan en tanke på vad de sade.

Förmodligen skulle de med bästa vilja i världen icke kunnat tänka på vad de sade, ty troligen förstodo de ej själva ett ord därav. Undervisningen i dessa skolor brukar nämligen bestå i ett rabblande av koranen, och dess språk är icke längre så levande, att det utan kommentar är begripligt för våra dagars människor. Även om orden voro begripliga, var icke innehållet det för åtta—tioåriga barn.

”Men skolan hade väl också en lärare”, inskjuter förmodligen läsaren, ”en lärare, som var till för att förklara och leda de små eleverna i textens irrångar.” Det fanns en lärare, men jag är rädd för, att hans europeiska kolleger skulle haft flera anmärkningar att framställa mot honom och hans verksamhet än mot allt annat, som hade med hans skola att skaffa. Det var icke en lärare, som satt i efterföljansvärd givaktställning framför sin klass och uppmuntrade försökte hjälpa den tillrätta, det var icke heller en sträng magister med pek-pinnen i handen, som förstulet följde sin klass och i rätta stunden slog ned på en ouppmärksam liten brottsling. Den här skolans lärare hade avskilt åt sig cirka en tredjedel av skolgolvets yta, på vilken han placerat en lumplik matta och

på den sig själv. Icke så att förstå, att han föredrog att sitta på mattan framför att sitta direkt på golvet. Nej, han låg raklång utsträckt på rygg på sin matta. Händerna vilade under huvudet, blicken vet jag icke vart den var riktad, i varje fall var det icke på barnen. Riktad är heller icke ordet, ty hans ögon voro för slöa att kunna fästas på ett bestämt föremål. Ett stön var det enda ljud, som kom ifrån denna klump av en människa, som låg där i sin vrå, och då och då också slog med hälen mot golvet.

Men så måtte han dock ha blivit varse, att ungarnas rabblande lät ojämt i takten, att de distraherades av någonting, och så satte han sig upp med en skräll, fick syn på inkräktaren i dörrspringan, gav dörren en spark, så att den var nära att hoppa av sitt enda gångjärn och i stället för att stängas slog upp på vid gavel. När dörren äntligen stannade i sitt flaxande hit och dit, hade han redan förlorat intresset för både den och mig, vänt sig på sin matta med ryggen mot rummet och barnen och försjunkit i slöhet eller meditation.

Ingenting störde honom heller vidare, ty barnen hade dock blivit så pass skrämde av uppträdet, att de nu icke i onödan visade, om de icke koncentrerade all sin energi på utanläxan. Ögonblicket därefter frestade icke heller längre någon främling deras nyfikenhet. Ty främlingen hade gått sin väg efter att ha inhämtat den visdomen, att en skola och en skola äro icke alltid samma sak. En folkskola på Valhallavägen och en folkskola i Tanger äro det i varje fall icke.

HANNA RYDH.

Det andra Amerikas emancipation.

Den historiska dag för åttio år sedan, då en grupp amerikanskor på inbjudan av Lucretia Mott och Elizabeth Cady Stanton, begabbade och förföljda av press och allmänhet, samlades till möte i den lilla staden Seneca Falls och där enade sig om en "oavhängighetsförklaring", är den organiserade kvinnorörelsens ursprungsdag. Det målmedvetna arbetet för en lagligt fri ställning och obeskurna medborgarrättigheter, som efter hand togs upp av kvinnor i olika länder, fick där en första formulering i anseende till sitt syfte och krävde för sig för första gången allmän uppmärksamhet.

Sedan den dagen har rörelsen i allt flera länder, under allt större anslutning och även internationell organisation, gått fram på sitt segertåg. Ty så får man — trots allt som ännu återstår — beteckna de vunna resultaten. I stort sett är det revolutionerande omvälvningar i kvinnornas förhållanden som ägt rum.

Men om nu så är att Amerika härvid såväl givit impulser som fortfört ett förredömligt arbete, så måste konstateras att därmed är menat *N o r d a m e r i k a s F ö r e n t a S t a t e r*. Det andra Amerika, den stora sydkontinenten, latinskt koloniserad som den är, har, i likhet med dess europeiska frändefolk, först helt nyligen och endast partiellt vaknat upp till aktivitet i den redan världsomspännande stora kvinnorörelsen.

Emellertid ha nu på sistone tagits i med verkligt kraftiga ansatser därborta och det torde vara av intresse för Her-

thas läsare att få en liten orientering i hur sydamerikanskorna gå fram i sitt pionjärarbete.

Det är närmare tio år sedan man, på initiativ från Norden, tog upp tanken på en panamerikansk kvinnosammanslutning till främjande av emancipationssträvandena. Mrs Chapman Catt, bl. a., var med sin utomordentliga organisationsförmåga härvid verksam, och den första panamerikanska kvinnokongressen gick under hennes presidium av stapeln i Brasilien. Sedan dess ha sex ytterligare kongresser hållits på olika platser, och till 1933 är den sjunde panamerikanska kvinnokongressen utlyst i Montevideo.

Det är emellertid visst inte bara möten som hållas. Det arbetas ordentligt däremellan och alldeles särskilt intensivt för att medhinna den uppgift man förelagt sig till Montevideokongressen. På den sist hållna sammankomsten i Panama, tillsattes en interamerikansk kommitté med uppdrag att igångsätta undersökning av kvinnornas ställning inför lagen i samtliga amerikanska republiker; i kommittén har varje stat en representant. Det gäller inte mindre än tjuguen republiker, och kommittén räknar således tjuguen medlemmar. I Montevideo skall hela undersökningsresultatet framläggas, varpå kongressen har att behandla frågan hur arbetet för kvinnornas fulla likställighet inför lagen skall vidarebefordras. Det gäller att genomgå tjuguen staters författningar, civillagar och juridiska bestämmelser för att komma fram till ex-

akt vetenskap om vilka yrkanden som böra framställas.

Organiserandet av arbetet faller främst på kommitténs av sex personer bestående arbetsutskott. Men här synes man också fått in verkligt dugliga krafter. Ordförande är miss Doris Stevens, U. S. A:s representant i den panamerikanska kommittén. Man har således, med erkännande av den träning och erfarenhet som den stora nordamerikanska republikens kvinnor äga i strävandet för medborgarskap och laglig frihet, lagt ledningen i en av dessas händer. Miss Stevens säges vara den yngsta arbetaren på ledande plats inom hela den internationella kvinnorörelsen. Ansiktets energifyllda drag, huvudets käcka resning, liksom hela den spänstiga strålände apparitionen ge emellertid redan rent yttre taget garantier för ett värde, vilket de, som känna henne, väl veta verkligen finnes. För närvarande är hon över i Europa ett litet slag i kommitténs intresse. Här söker hon kontakt med de ledande män och kvinnor som syssla med utarbetandet av de propositioner angående gift kvinnas nationalitet, som skola framläggas vid nästa års av Nationernas Förbund sammankallade rättskonferens i Haag — en fråga som har en mycket framträdande plats på kommitténs program. Miss Stevens första besök har gällt Mrs Belmont, Nationella kvinnopartiets i U. S. A. energiska — och bottenrika — ordf., som alldeles nyss öppnat sitt nyrestaurerade gamla historiska slott mellan Paris och Orléans, Augerville la Rivière, för gästande vänner och meningsfränder. Kanske råskade Miss Stevens få vara med vid den pittoreska, katolskt medeltida praktcere-

monien vid överlämnandet av Jeanne d'Arcstatyn, som Mrs Belmont i samband med att hon tog sitt nu färdiga slott i besittning skänkte bykyrkan på stället och varvid biskopen av Orléans officierade! Med slottets historia är "jungfruns" minne direkt förknippat.

Men det var den modernaste nutiden Miss Stevens sökte — och för visso också mötte i Mrs Belmonts person. Lady Rhondda, den avancerade engelska förkämpan för kvinnornas lika rättigheter och ledaren i "The Six Point Group", blev hennes nästa besök, och i dennas sällskap har Miss Stevens fortsatt till Madrid för att vara med om Internationella föreningens av akademiskt bildade kvinnor kongress därstädes nu i september.

Argentina, Kolumbia, Haiti, Panama och Venezuela äro de övriga fem republiker som besatt platser i kommitténs verkställande utskott.

Kolumbias företrädare, Doña Elena Capina de Capina, tillhör en av de äldsta kolumbiska patricierfamiljerna. Född i den högtliggande andiska huvudstaden — så spansk som någon av själva Spaniens gamla städer, säger man — talar Doña Elena dock en fullkomnad engelska och har fått sin uppfostran delvis i Washington, delvis i Bryssel, där hennes far vid olika tider varit minister. Hennes sociala intressen lära vara lika kända och omtalade som hennes skönhet — vilket man försäkrar lär säga mycket.

Dr Ernestina Lopez de Nelson är Argentinas medlem i kommittén, en framstående författare och pedagog; hon har som professor verkat vid universitetet i La Plata. Hon är medlem av statens

barnskyddskommitté och har varit eminent verksam vid att få till stånd en "Club de Madres" i Buenos Ayres; under en längre tid fungerade hon som president för denna.

Venezuelas representant lär ävenledes höra till det unga gardet, Doña Licila Luciani de Perez Diaz, men anses, trots sin ungdom, inta en rangplats bland sitt lands intellektuella och framstående kvinnor. Hon är författare, ger ut en tidskrift och har gjort sig känd som skicklig journalist.

Señorita Clara Gonzales företräder Panamas kvinnor och har, ehuru ung även hon, gjort sig bemärkt för kapacitet och gedigenhet. Hon är Panamas första kvinnliga juris studerande och är nu färdig att absolvera juridisk examen vid Georg Washingtonuniversitetet. Hon har grundat Nationella kvinnopartiet i Panama och står som kvinnorörelsens ledare därstädes. Hennes intresse för kvinnornas utbildningsmöjligheter har kommit henne att bilda Panamas första högre fortsättningsskola för flickor. Den för tre år sedan startade skolan visade sig fylla ett verkligt behov, kvinnorna flockade sig dit, och staten, som började förstå skolans nödvändighet och effektivitet, har nu övertagit den och den ingår som ett led av det statliga undervisningsväsendet.

Haitis delegerade är Mrs Charles Dubé, som redan tidigare i sitt hemland verkat i kvinnorörelsens intressen; hon var också medlem av 1922 års panamerikanska kongress.

Detta är namnen på och den kortaste skissering av kvinnopionjärerna i "det andra Amerika", den sydliga kontinenten med dess från U. S. A. rasskilda be-

folkning. Men mötta av intresset från den stora Nordrepublikens kvinnor, ha deras systrar i Södern, som synes, med energi och entusiasm gått in för ett organiserat frigörelsesträvande efter linjer som de förra prövat — och även fortfarande måste hålla klara och i ännu icke uppnådda stycken följa under kampberedskap. Från olika håll kommer emellertid hjälperbudanden. Mrs Corbett Ashby har i sin egenskap av president för den stora internationella rösträttsalliansen utlovat allt bistånd som möjligt är; Harvard-kommittén för nationalitetsfrågan, som utfört ett världsomfattande undersökningsarbete, har ställt material i denna sak till kommitténs förfogande; Panamas Partido Nacional Feminista, Porto Ricos Liga Social Suffragista m. fl. sammanslutningar ha lovat kooperation och erforderlig hjälp i den nya, livaktiga kommitténs arbete; Mrs Helen Archdale, en av Englands verksamaste feminister och internationell sekreterare i Lady Rhondas "Six Point Group", har avbrutit en resa kring jorden och erbjudit Miss Stevens sin hjälp i kommitténs herkuliska uppgift att registrera alla lagar rörande kvinnorna i de tjuguen republikerna, och hennes dotter, Miss Betty Archdale, som låg vid Mc Gilluniversitetet i Kanada, har likaledes, livad av intresse för det storartade företaget, lämnat sitt eget arbete och, liksom hennes mor, erbjudit sin hjälp; andra frivilliga och oegennyttiga erbjudanden att förtiga.

Den amerikanska pressen har sysslat med kommitténs uppgift såsom varande av "vittgående betydelse". I hela det latinska Amerika har man med livliga-

ste intresse följt nomineringen av kommittémedlemmarna och kommenterat kandidaternas vikt och värde. Det har även uttryckts en stor uppskattning av vad den panamerikanska kvinno-sammanslutningen kan verka i riktning av samförstånd och vänskap mellan "de två Amerika".

Emellertid applåderar man sydamerikanskornas energiska start.

E. K—n.

Från bokvärlden.

Världshistorien skildrad i dess kulturhistoriska sammanhang av svenska historiker under red. av riksarkivarien Helge Almquist. **Tiden 1789—1815** av Lydia Wahlström. J. A. Lindblads förlag, Uppsala.

"Upplysningsidéernas stora åskådningsovning" kallar Lydia Wahlström i inledningen till sitt nya arbete franska revolutionen. Hennes framställning, som i sin behärskade saklighet likväl scen för scen fångar dramats intensiva spänning, klarlägger i stora drag hur folkrörelserna på alla områden, icke minst det religiösa, växa idéernas förkämpar över huvudet — hur det väldiga experimentet, som till en början hälsats med jubel av Europas största andar, slutar i ett blodigt fiasko som genomgång till en ny despotism.

En liten reservation, l'ancien régime kan ej återges med "den gamla styrelsen", det är ju med alla sina idéassociationer icke minst inom det kulturella området ett översättligt uttryck.

Naturligtvis är förf. fullt medveten här om; det är också endast i förbigående hon inskjuter denna översättning. Men även när förf. på tal om Napoleons övertagande om makten säger: "Revolutionen hade fullbordat sitt hetsade kretslopp från en vanskött ancien régime till en välskött", så ligger i användandet av denna formel något i viss mån missvisande.

Napoleon karakteriseras av förf. som "ett slags äventyrare i stor stil". Hon understryker hans brist på nationalkänsla, hans svärmeri för antiken, hans hänsynslöshet i strävandet att realisera sina Cæsar- och Alexanderdrömmar, och hon formulerar sitt slutomdöme i de vackra och vägande orden: "Den verkliga statstanken kräver personlighetens hängivenhet och frivilliga underordnande, och det är i oförmågan härtill som tragiken av Napoleons historia ligger."

Lydia Wahlström har genom sitt nya arbete än en gång dokumenterat sig som en historiker av rang. Väl hemmastadd på området som hon genom tidigare forskningar är, har hon överlägset förstått att orientera sig i den oerhört omfattande litteratur som icke minst under senaste decennierna uppstått kring ett av världshistoriens intressantaste och mest omstridda skeden. Men arbetet är så långt ifrån ett blott kompilationsverk att man tvärtom hela framställningen igenom har den välgörande känslan att den bäres av en samvetsgrant prövad personlig uppfattning. Denna framställning kan ej annat än öka intresset av den stort anlagda världshistoria vari den ingår.

SIGRID LEIJONHUFVUD.

Fru Kristina Borg.

I själva pressläggningen når oss budet om fru Kristina Borgs bortgång.

Kristina Borgs namn är förbundet med tidiga sociala reformsträvanden, och kvinnorörelsen räknade henne som en av de första i ledet. Av Fredrika-Bremer-Förbundet var hon gammal medlem i sin hemstad, Hälsingborg, och i det kvinnliga rösträttsarbetet tog hon på dess tid en levande del. Hennes make, riksdagsmannen och Öresunds-Postens mångårige redaktör F. T. Borg, var också, som bekant, den förste motionären om rösträtt för kvinnor. — Efter sin mans bortgång övertog fru Borg den administrativa ledningen av Öresunds-Posten

och vakade över att den uppehöll sina gamla reformvänliga traditioner.

En oförtröttad arbetare, en god och nobel människa är med henne borta.

E. G—n.

*

F.-B.-F.-kretserna.

Från vårens föreningsarbete återstår ett meddelande:

Halmstadskretsen hade den 16 april nöjet att mottaga fru Ester Lutteman, som för kretsen och en stor del utomstående höll föredrag över ämnet: Personliga värden.

Kobbs Finaste Ceylon

OBS! GRÖN ETIKETT

I den Europeiska marknaden existerar icke ett finare Ceylon-thé än detta.

Ett thé för finsmakare

HERTHA

Tidskrift för den svenska kvinnorörelsen, utgiven av FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET.

Redaktör: *Ellen Kleman.*

Samtliga förbundsmedlemmar erhålla tidskriften. *Icke-förbundsmedlemmar* prenumerera å *närmaste postanstalt* eller i *bokhandel*. Pris för postupplaga: 1/1 år kr. 6:50; 1/2 år kr. 3:50; 1/4 år kr. 1:90. Lösnummer 65 öre. *Redaktion och expedition: 48 Klarabergsgatan, Stockholm.* Redaktionstid: *tisdagar och fredagar kl. 1—3.* Tel. Norr 48 50, 27 62. Expeditionen: *kl. 11—4 varje söckendag.* Tel. Norr 48 50, 27 62.

För en trött husmor

är järnmedicinen IDOZAN uppiggande och stärkande.

Förordas av läkare.

Fås å alla apotek. Skadar ej tänderna.
Idozan A **Idozan B** **Kinn-Idozan**
svagt avförande. ej avförande. särskilt stärkande.

Använd

Jubileumsfrimärkena

å alla postförsändelser.

Valörer: 5, 10, 15, 20 och 25 öre med tillägg för varje märke av 5 öre, som tillfaller jubileumsfonden för kräftsjukdomarnas bekämpande. Häfte med 5, 10 och 15 öres märken kostar kronor 3:60. Märkena säljas blott till 1928 års slut, men äro användbara även därefter.

Pälsar och Kappor

Kontant eller Avbetalning

BILLIGAST direkt från

ENGELKES
FABRIKER
DROTTNINGGATAN 66
BIBLIOTEKSGATAN 9, 1 tr.
STOCKHOLM

Konststopperi Svea

— STOCKHOLM —

Tel. 765 67. NYBROGATAN 46 I, Tel. 765 67, emottager till konststoppning eller konstvävning söndriga kläder, silkesstrumpor, äkta mattor, Kelims och Schalar. Från och till landsorten pr postpaket. OBS! Tekniskt utbildade.

Svenska Skolmuséets

FILMAVDELNING

BEGÄR MUSÉETS KATALOG.

Postadress: Matteus Folkskola,

Uthyr undervisningsfilmer till skolor, föreläsningssamfund och studiecirklar.

Lämnar kostnadsfritt upplysningar rörande film- och andra projektionsapparaters användande i undervisningens tjänst.

Stockholm, Telefon: 85504

Innehåll.

I valtider.

Anna Höjer. *Av Clara Wahlström.*

Inför insamlingsarbetet.

Intryck från det femtonde allmänna flickskolemötet.

Av Anna Björkman.

Varför kvinnorörelsen lever.

En skola i Tanger. *Av Hanna Rydb.*

Det andra Amerikas emancipation.

Från bokvärlden.

F.-B.-F.-kretsarna.

Öka hemtrevnaden

med en

HANDÖLS TÄLJSTENS- KAMIN

Lättskötta. = Bränslebesparande. = Eleganta

Finnas i olika storlekar och prislägen.

Handöls Nya Täljstens och Vattenkrafts Aktiebolag.

Tel. 10180

Büjer Jarlsгатan 33, Stockholm

Tel. N. 5853

Vasatryckeriet, Stockholm 1928.